

koga on još nije mogao potpuno ljudima darovati. Istom je u Euharistiji pun Duha Sv., koga on može da potpuno i daruje,

Ne smijemo misliti, da se Krist, kako je sada u nebu, može otcijepiti od Euharistije i biti našim hljebom, koji mi jedemo i koji nam daje snagu i život. Ne i bez obzira na to, da izričaj »mi jedemo Krista, Krist je naš hljeb« nije zgodan, ipak se moramo sietiti, da mi od Krista ne bismo mogli primiti nadprirodne snage niti nadnaravnog života kad bi bio otcijepljen od Euharistije. Jer u dovršenom je mesijskom kraljevstvu na zemlji po božanskoj naredbi, prema Iv. 6, prema nauci Crkve i sv. Otaca Euharistija izvor svih milosti, svake nadprirodne snage i svakoga nadprirodnog života, pa tako primamo svaku milost posvetnu, kad tjelesno jedemo Euharistiju, pomoću sv. pričesti. Mi doduše primamo milost posvetnu i po krštenju i drugim sakramentima, po molitvi i dobrim djelima. Ali je svugdje kod tog primanja posvetne milosti sadržana isto duhovna pričest, koja duši, i ako ona toga ne zna, dovodi ovu milost iz Euharistije, pa duša tu milost i prima iz Euharistije, iz nje crpe, jede i pije. Tako eto imamo svu svjetlost i život, svu pravednost i svetost po tom, što jedemo ovaj hljeb. To nam eto napokon očituje potpuno značenje izričaja »Euharistija, je anđeoski hljeb«: Kako vječna Riječ u slavi daje anđelima i svecima svu svjetlost i život i tako utražuje njihovu čežnju, tako i mi ljudi na zemlji imamo svu svjetlost i život, ako jedemo upućenu Riječ u Euharistiji. Riječ je u svom Božanstvu živi hljeb za one, koji ga gledaju, a Riječ u tijelu jest u Euharistiji živi hljeb za one, koji vjeruju, da jednom time dođu do gledanja onoliko, koliko u doba kušnje jedemo anđeoski hljeb ovdje, toliko ćemo ga uživati u nebeskoj slavi. Svoju dušu dakle otvorimo po mogućnosti sasvim dnevnoj pričesti, te svaki dan što češćoj duhovnoj pričesti revnim kreposnim životom. Jedimo vrućom čežnjom anđeoski hljeb, da ga i u vječnosti jedemo što savršenije.

E. Springer D. I.

Rabindranath Tagore.

G. 1913. oglasile su novine, da je književnu Nobelovu nagradu dobio Indijac Rabindranath Tagore. Ljudi su u većini pitali: Tko je on? Književnicima je bio davno poznat, jer Nobelova nagrada priznaje, a ne stvara tekar slavno ime. Ako i malo pogledamo u njegova djela, morat ćemo kazati, da je ta slava posve opravdana. Kad je g. 1920. prolazio Amerikom, te g. 1921. Engleskom i srednjom Evropom, izišao mu je u susret gotovo sav kulturni i književni svijet. Slično je doživio ovaj pjesnik i ove godine u svibnju, kada je došao u Rim

kao »gost talijanskog naroda«. On je danas svjetska ličnost i svjetski pjesnik, pa je pohodio u novembru i naš Zagreb. Pravo da se njime pozabavi i »Život« i njegovi štovani čitaoci.

1. Život R. Tagore.

Rabindranath se rodio 7. svibnja 1861. u Kulkutti, i to kao najmlađi od 7 braće. Njegova se obitelj zove po indijskom obliku »Thakur« (sanskritski »thakkura«, t. j. božanska slika), ali je za više pokoljenja dobila engleski dočetak »Tagore«. Od 10. vijeka spominje se ta obitelj, te su mnogi njezini članovi igrali veliku ulogu u povijesti Bengala. Rabindranathov je djed Dwarkanath bio svjetski čovjek, pa su ga radi njegove rasipnosti zvali »Prinz Thakur«. On je bio sklon zapadnoj kulturi. Na putu je po Evropi putovao kao velikaš, te ga je kraljica Viktorija u Londonu primila kao gosta, a tako i Louis Filip u Parizu. Ovaj je djed umro na putu i ostavio silne dugove. Rabindranathov otac Dbendranath (1817.—1895.) imao je također smisla za zapadnu umjetnost i znanost, ali je ostao Indijac te nije nikada izišao iz Indije. U drugom dijelu svog života povukao se na svoje imanje blizu gradića Bolpura i živio kao pustinjač. Svog je oca Rabindranath rijetko kada vidio u djetinstvu, jer je otac mnogo putovao. Tako je odgoj djece bio u rukama sluga. Našeg je dječaka već za rana zanimala prirodna ljepota. Sam veli, da se malo sjeća svoje mladosti, ali to znade kako ga je često znalo obuzeti ugodno čuvstvo u promatranju ljepote. On piše: »Sav mi se svijet pričinio pun tajna, pa sam dnevno bambusovim štapom kopao u zemlji, ne bi li otkrio koju od tih tajna. Sva ljepota i milina i sav miris ovog svijeta, sve kretnje ljudi, buka na ulici, kokosova štabla u kućnom vrtu smokva na ribnjaku, siena na vodi, jutarnji miris cvijeća — sve mi je dalo te sam čutio prisutnost nejasnog poznatog bića, koje na se uzelo toliko oblika, upravo kao da hoće da bude u mom društvu«. On se sjeća i toga, kako je za vrijeme epidemije morao poći iz Kalkutte k rodbini, koja je imala svoju vilu na Gangesu.

Rabindranath je za rana došao u školu, i to u Oriental Seminary, Normal School, Bengal Academy, ali nigdje se nije istaknuo kao dobar učenik. U školi je bio od 10. do 16. sata. Tu je svašta učio: matematiku, geografiju, povijest, bengalsku književnost, mačevanje, risanje i t. d. U 11. godini dobio je sveti gaitan, a to je znak brahmanškog staleža. Tu je svečanost obavio sam otac, a na nju se morao pripraviti dugim duhovnim vježbama. Još se jače zasjeko u pamet mladom pjesniku izlet na Himalaju i to s ocem. Tada je prvi puta dobio potpuno odijelo s krasnom kapom. No i tu je morao imati redovitu pouku, jer je otac to bio odredio. Od Bolpura su išli uzduž Gangesa, te su pohodili sveta mjesta Indije do Amritsara, gdje je »zlatni hram« Sikha. Tu se otac zaustavio mjesec dana, te odatle

krenuše u brda, odakle je otac poslao dječaka natrag iza nekoliko mjeseci. Odslije nije bio podvrgnut slugama i postao je Rabindranath pravim članom svoje obitelji. Sad je došao u bliži dodir s majkom, te joj je smio na terasi ljeti pripovijedati o svojim putovanjima i čitati stari junački epos »Ramayana« u sanskritskom jeziku. No mater mu umre, kada mu je bilo 13 godina. Nato je s učiteljem sanskritskog jezika čitao i učio jednu Kalidasinu pjesmu, a Macbetha je morao prevoditi u versima na bengalski jezik.

Rabindranath je rado općio i živio u svojoj obitelji u Kalkuti. Njegov je četvrti brat Džotirindranath bio muzičar i komponista, pa je Rabindranath rado slušao njegovo fantaziranje na glasoviru. I žena tog brata raspravljala je često s njime o književnosti. To je bilo doba, kada se pojavila moderna književnost i u Bengaliji. Tagorina je kuća bila neko žarište te renesanse. Po Bengaliji se bio raširio rodoljubni pokret »Svadeši«, koji je htio da istisne tuđu robu i stoga je uveo protiv engleske industrije vlastite sumporne šibice, mekaničke tkaonice i drugo. Bengalski su rodoljubi zalazili u ovu Tagorinu kuću, pa je ona izgledala kao književni i politički salon. To dakako nije moglo ostati bez utjecaja na mladićevu dušu.

Kad je Rabindranathu bilo 8 godina, upoznao ga neki rođak s bengalskim stihom, koji ima 14 slogova te ga potakne neka bi sam napravio sličan stih. Dječak je krasno uspio, pa ga je to potaklo da je taj rad nastavio. U to doba književni krugovi spremali da izdadu stare pjesnike iz prve cvjetne periode bengalske književnosti (na pr. Čaitaja 1486—1534). Tada je bilo Rabindranathu 16 godina. On spjeva nekoliko pjesama u stilu te stare bengalske pjesme i reče svojim, da ih je našao u nekom starinskom rukopisu pjesnika »Bhanu Singh«. Prijatelji njegovi oduševiše se za nepoznatog pjesnika, ali kao da se razočaraše, kada im je pjesnik otkrio svoju šalu. Dva pjesnikova brata osnovaše tada časopis »Bharati«, koji je donio i te Rabindranathove pjesme. U istom časopisu objelodani Tagore i svoju odulju pjesmu »Kavikahini«. U drugom je tečaju Tagore objelodanio svoja pisma s puta, jer ga je njegov brat (drugi po dobi) poveo s obom u Englesku. No prije toga ode s bratom u Amedabad, gdje je obitavao u ogromnoj zapuštenoj palači padišaha. U toj osamljenoj zgradi pjesnik je mnogo razmišljao. Tu je uzeo građu za svoju pripovijest »Gladno kamenje«. Kada je Tagore došao u Englesku, tu je prvi puta ugledao snijeg. Nastani se kod svog brata u Brightonu, gdje se i naučio kako da opći s djecom. U Londonu je pohađao sveučilište, da se posveti pravnoj struci. No tu je bio slabe sreće. S većim je veseljem počeo da sluša predavanja iz engleske književnosti na University College i tu se zadubao u engleske liričare 19. vijeka: Shelleya, Wordswortha i Browninga. Tu je upoznao, da je njegov poziv: biti pjesnikom.

Kad se mladi pjesnik povratio kući, pade u manu svih drugih svojih savremenika: u neobuzdanu strast ma za čim bilo. I on počeo obožavati kao i drugi bengalski pjesnici Shakespeara, Milтона i Byrona. Sada je on spjevao malu muzikalnu dramu »Valmiki Pratibha« (Valmikin duh) i to za svoju obitelj, ne za javnost. U ovo se doba Tagore povukao u sobu pod krovom, da tu živi povučeno u svom pjesničkom snatrenju. Tu odluči, da se ne će držati nikakvih pravila ni domaćeg ni vanjskog pjesništva. Obitelj ga u to doba opet pošalje u Englesku, da postane juristom. No on prije nego će krenuti u daleki svijet, ode u Madras i pohodi muzikalnog brata Džjotirindranatha u Tčandernagaru, koji je imao krasnu vilu na obali Gangesa. Tu okolica tako zanese Tagoru, da se tome nije mogao oteti, te je usliknuo: Ovdje je moja domovina!

Tagore je sada izdao prvu knjigu svojih pjesama pod naslovom »Sandhyasangita« (večernje pjesme) g. 1879. Neka turobnost je oznaka te knjige. Tu je u ovoj vili, na obalama Gangesa, Tagore napisao i prvi svoj roman. U to se doba i učvrstilo njegovo shvaćanje o svijetu i zadaći pjesnika. Kod brata je napisao i prvu svoju važnu dramu »Osveta naravi«.

Kad se Rabindranath vratio kući, bilo mu je 22 godine, pa se oženi. Nastani se u Kalkutti (Lower Circular Road). Iz kuće je vidio radničke potleušice. Svakome je išao na ruku. I književni rad ove prijestolnice po raznim klubovima opet ga oživi i zanese. Znanci su ga zvali šaljivo »The Bengal Shelley« i »The lispng Poet«. Iza »Jutarnjih pjesama« objelodani više svezaka liričkih pjesama, te dramske pjesni »Sanyasi«, te »Čitra« i »Kralj i kraljica«. Slava i socijalni položaj previše ga zaniješee, pa mu to dosadi i povuče se na imanje u Ghazipur. No i tu mu dojadi samoća i zaželi se radinog života. G. 1891. mu povjeri otac upravu obiteljskog imanja »Šilaida« na rijeci Padmi. Tu je obilazio imanje i upoznao seljački život u Bengaliji. Sam veli, da je to najbolji dio njegova života (1891—1895). Tada je napisao više pripovijesti, članaka o umjetnosti, vjeri, politici, o socijalnim pitanjima. U isto je doba izdavao svoj časopis »Sadhana«. Većina je njegovih pjesama ove periode ljubavna. Na selu je još više zavolio vjersko shvaćanje, pa je došao do uvjerenja da je zadatak Indije unijeti u čovječanstvo ovo vjersko uvjerenje.

G. 1897—1901. je patriotska perijoda Tagorina rada. Tada je spjevao više rodoljubnih pjesama i napisao više romana i članaka. Tu on bira građu iz starih bengalskih priča i pripovijesti. Svršetkom te perijode izdao je prvu knjigu svoje vjerske lirike »Naibedy« (žrtva). Nekoje opjevane legende nalaze se u »Berbi«.

U to doba osnovao je Tagore u Kalkutti akademiju umjetnosti, koja će obnoviti indijsko slikarstvo i uz službeno englesko sveučilište osnovati i nacionalno indijsko sveučilište. U isto je doba g. 1901. on

podigao posebnu školu na svom imanju u Santiniketanu (99 milja od Kalkutte). Što je ta škola? Tu po starom običaju učenik izabere učitelja, kod njega živi i dvori ga i služi mu za više godina. U staro su doba bile šumske kolonije na glasu radi velikih učitelja. Kada učenici dotjeraju blago kući, onda ih je učitelj podučavao, ali više svojim primjerom. Sva je takova skupina živjela u Bogu. Jednostavnost, srdačnost, materijalni i duševni rad — to je oznaka ove škole. Učenici sobom upravljaju, a Tagora je pisao drame i pjevao pjesme za tu svoju školu. On je tim mladićima nepogrešivi »guru« (časni) učitelj. Tagore je osnovao tu školu s 5 učenika; danas ima 200 učenika i 30 učitelja.

Tagore je osnovao g. 1901. novi svoj časopis »Bangadaršana« (ogledalo Bengalije). No u novom vijeku stigoše pjesnika i neke nezgode. Najprije umre mu žena, a domalo i kćerka. Pjesnik ima uza se sina, kome je 5 godina. Sinu je spjevao knjigu pjesama »Šišu« (dječak), ali mu i to dijete domalo umre. Od 5 djece živi su samo najstariji pjesnikov sin (koji se zove kao i otac i živi skupa s njime) i najmlađa kći Mira Debi (sada je udata žena, Ganguli). Ovo je sve raspoložilo Tagoru, da se posveti što više nutarnjem i s Bogom spojenim životom. On bi se sada bio povukao u samoću, da ga nije politički život povukao u arenu.

Gore je spomenut tako zv. »Svadeši« pokret. On ima pred očima gospodarsko blagostanje pučanstva. Dio rodoljuba misli, da moraju osloboditi Indiju engleske vlasti; drugi traže autonomiju unutar britanske vlasti. »Svadeši« hoće da bojkotira tuđu robu i domaču pridigne. Tagore je za taj pokret, ali ne mrzi Engleze; dapače im je zahvalan. No dode godina 1905., kada je Engleska podijelila Bengaliju u dvije pokrajine i to iz političkih razloga. Tada se uzbuniše svi rodoljubi. Tada segnu i Tagore jedini put u političko polje, ali da miri i blaži. Njegovi politički govori, rodoljubne pjesme, sve je djelovalo, da nije došlo do otvorene pobune, u kojoj bi bilo nastradalo mnogo ljudi. On je zagovarao borbu, ali bez nasilja. I vrijeme mu je dalo pravo. U to je doba izdao dva daljnja sveska lirike i dvije velike mistične drame »Kralj tamne sobe« i »Poštanski ured« i više svojih najboljih romana.

Tagore je započeo g. 1908., da drži na svojoj školi filozofska predavanja i vjerske nagovore, te ih izdao pod naslovom »Santiniketana«. Svoju je djelatnost ograničio na tu školu, kada je opazio, da ga politika uznemiruje i ne da mu da se posveti starom načinu rada i promišljanja.

U 51. godini života zaželeo si opet šireg svijeta. Tako se uputi g. 1912. u Englesku. Na putu je sabrao svoje duhovne pjesme i preveo engleskom prozom. Ta se zbirka zove »Gitanjali«. Tom je zbirkom Tagore zanio svijet, te ga počеше da smatraju svjetskim pjesni-

kom. Te i slijedeće godine prošao je sjevernom Amerikom, gdje je održao mnoga predavanja o nazoru na svijet i o vjeri. Tako je Tagore skupio te govore i nazvao ih »Sadhana«. To je glavno pjesnikovo djelo, gdje se zrcale njegove misli o najvažnijem pitanju: Bogu i vjeri. Tako je pjesnik postigao ono, što nije nijedan indijski pisac, ni pjesnik ni filozof; postao je narodnim miljenikom i svjetskim književnikom. On je za vrijeme rata putovao u Japan i Ameriku i održao više govora, u kojima je pozivao narode neka se odreku narodnog šovinizma i egoizma, koji je Evropu unesrećio, Japan otrovao, a i Indiji prijeti. Ti se govori nalaze u dvjema knjigama »Nationalism« i »Personality« (1917.). U istu je svrhu krenuo na put i g. 1920.

2. Tagore i vjera.

On pripada vjeri »Brahma Samadš« (općina Brahma-vjernika). To je sekta, koja je nastala pod uplivom kršćanstva. Ona hoće temeljitu obnovu indijske vjere i hoće da spriječi potpuni prelom s domaćim predajama. Tagore je strogi monoteista, t. j. zabacio je kult kumira i višeboštva uopće. Spomenutu je sektu osnovao Ram Mohun Roy. On je postigao, te je zakon g. 1832. zabranio spaljenje udovice. Taj je počeo g. 1828., da okuplja pristaše na zajedničku pobožnost i napokon g. 1830. otvorio javnu bogomolju u Kalkutti. Osnivatelj je sekte umro na putu u Bristolu g. 1833. Sekta bi bila propala, da u nju nije stupio Tagorin otac g. 1843. Te godine on i njegovih 19 drugova položise zakletvu, kojom se odriču kumirstva i da će Brahm u svaki dan štovati. Sekta je g. 1847. imala 767 članova, a g. 1911. do 5504 člana. Sekta polazi sa stanovišta, da sve vjere imaju istu bit i uzima pri službi Božjoj tekst iz sv. pisma kršćana, hindusa, muhamedanaca, Parsa i Kineza. Svećenstva nema. Propovijeda ljubav prema ljudima bez razlike narodnosti.

Tagore vjeruje u jednog Boga, a kao Brahman hoće ipak da zagovara potpunu slobodu u vjerskom shvaćanju. On redovito čita i kršćansku bibliju; dapače poznaje spise Tome Kempenca, Duhovne vježbe sv. Ignacija Lojolskog, djela sv. Tereze. Osobito cijeni katoličku Crkvu, ali nije imao prigode da je dublje i bolje u njezinoj nutarnosti prouči; da zađe u katoličku teologiju. Tako bistar duh lako bi i brzo zavolio našu Crkvu. I prigrlio bi on našu vjeru, jer se on ne žaca ma kojih žrtvi za volju istine i uvjerenja.

U Rabindranathu Tagoru se vidi, kako u sebi osjeća naravni zakon i poštiva ga. Kako se Al. Manzoni nije ogriješio u svojim djelima nikada o katolički moral, tako i Tagore nije nikada u nijednoj pripovijesti ili romanu ili pjesmi iznio ogavne stvari (Cfr. H. Meyer-Benfey, Rabindranath Tagore, str. 68). Već se po tome vidi, da je blizu nama katolicima u poštivanju dekaloga, pa je upravo šteta što nije izbliže upoznao i našu vjeru. Svakako je Tagore potpuna opozi-

cija liberalizmu novije nekršćanske književnosti u Evropi, koja je pod uplivom protestantizma i židovstva. P. Lipper je o njemu završio svoj članak u »Stimmen der Zeit« (1921, str. 428): Pogibelj je, da nas Tagorina umjetnost zanese u esteticizam, pa se moramo sjetiti, da on treba upotpunjenja, osobito njegova nježnost; Tagore je samo čovjek, čovjek iz mase, nije vođa, nije otkupitelj. On je doduše veći nego li su sve njegove pjesme, jer inače ove ne bi bile onako lijepe i svijetle, kada to ne bi bila njegova duša u velikoj mjeri. No ipak je njegova duša kao i njegova moć — ograničena. Samo je Krist mogao u sebi kazati smionu riječ: »Dođite k meni, koji ste umorni i opterećeni: ja ću vas utješiti«.

3. Tagorina djela.

Rabindranath Tagore objelodanio je doslije 61 svezak što u pjesmi, a što u prozi. Tu je 16 svezaka pjesama lirike, epike i dramatike, 16 svezaka kazališnih komada, 5 svezaka romana, 9 svezaka pripovijesti (dijelom u stihovima), 13 svezaka članaka i studija (3 književna, 3 vjerska i etička, 3 politička i t. d.), 1 svezak životnih uspomena i 1 pisama. Gotovo je polovica tih djela prevedena na engleski i njemački. Engleski je izdano 6 svezaka lirike, 1 svezak aforizama, 5 svezaka drama, 4 sveske epike, 2 autografička sveska (My Reminiscences i Glimpses of Bengal), te 4 sveske eseja. Sve je to izišlo kod Macmillan and Co., London. Njemački prevod ima 8 svezaka kod Kurt Wolf, München.

Ovo su Tagorina glavna djela:

Lirika: Gitanjali (Žrtveni pjev. Izišao u hrv. prevodu Vuka Pavlovića g. 1914.), Vrtilar, Rastući mjesec (mati i dijete), Berba, Dar ljubeće osobe, BjeGUNAC. — Dramе: Poštanski ured, Chitra, Kralj tamne sobe, Proljetni krug, Žrtva i druge drame. — Pripovijesti u pjesmi: Pripovijesti, Noć ispunjenja, Kuća i svijet, Brodolom. — Predavanja: Sadhana, Nacijonalizam, Osobnost, Šapat duše. — Autobiografije: My Reminiscences, Glimpses of Bengal. — Eseji: Ostvarenje ljepote i problem zla (prevedeno hrvatski), te drugi eseji.

4. Nekoliko uzoraka o pjesnikovu odnosu prema Bogu.

Ovdje donosim nekoliko primjera, kako pjesnik misli o Bogu; primjere uzeh samo iz dviju knjiga (Berbe i Gitanjali), da se stvar ne dulji.

IZ BERBE:

Zahvala Bogu.

Oni, koji idu putem oholosti, te po tlu svojim stopama uništuju život i nježno zelenilo zemlje pričaju krvlju svojih nogu; oni neka se vesele i za-

hvale Ti, Gospodine, jer njima pripada D a n a s. No ja zahvaljujem, što mi je dosuđeno te se brojim među malene, koji trpe i nose teret vlasti i u tami skrivaju svoje lice i pridušuju svoje uzdahe. Ta ono je bilo njihove bolj zakucalo u tajnoj dubini Tvoje moći, i svaka je neugodnost zašla u Tvoju veliku šutnju, I S u t r a pripada njima. O sunce, osvani krvarećim srcima, koja su se rastvorila kao jutarnji cvjetovi; osvani oholim orgijama pri svjetlosti luči, koja je nisko spala (108).

Bijaše nedavno, kada sam na tvoju zemlju došao gô i bez imena, u plačnom krik. Danas je moj glas veseo, dok me ti, Gospodine, pomažeš, te mi dozvoljavaš da mogu ispuniti svoj život. I onda, hada ti prikazujem svoje pjesme kao žrtvu, uzdam se potajno, da ću s njima predobiti ljude. A ti se veseliš, kada vidiš da ljubim ovaj svijet, na koji si me postavio. (96)

Svijet je tvoj sada i u vječnosti. I jer ti, kralju moi, ništa ne fali, nemaš veselja u svom bogatstvu. Ta ono je kao da nije ništa. Stoga mi dajesh lagano ono, što je tvoje i neprestano širiš svoje kraljevstvo u meni. Dan za danom kupuješ svoje svićanje u mom srcu, i ti nalaziš svoju ljubav urezanu u slici moga života. (94).

Božja providnost.

Ne daj da ti se molim, e me poštede pogibelji, nego da ih proživim bez straha. Ne daj da prosjačim e mi boli prestanu, nego daj mi srce, koje će ih svladati. Ne daj da tražim drugove na životnom bojištu, nego da se uzdam u vlastitu snagu. Ne daj da te drhćući od straha zaprosim e me spasiš, nego da ustrajem u borbi za slobodu. Ne daj da budem kukavica, koji čuti tvoju milost samo u uspjehu, nego daj mi te upoznam vlast tvoje ruke u mojim neuspjesima. (96).

Slava Bogu.

Zazvat ću tvoje ime, kada osamljen sjedim u sjeni svojih šutećih misli. Imenovat ću ga bez riječi, imenovat ću ga bez razloga. Ta ja sam kao dijete, koje zove, svoju majku, stotinu puta, veselo što može kazati »Majko« (99). —

Želi Bogu služiti.

Daj da čekam kod tvojih vratiju, vazda svijestan tvojih želja, te da hodam po tom kraljevstvu vazda spreman na tvoj poziv. Ne daj da upadnem u dubinu lijenosti i tu da lutam. Ne daj da idem mnogim putevima te mnogo stvari sakupim. Ne daj da svoje srce skućim pod jaram mnogih. Daj da visoko držim svoju glavu u odlučnosti i ponosu, što sam tvoj sluga. (102).

Ljubav k Bogu.

Tvoja je svjetlost, koja prodire kroz tamu, te dobrota, koja se diže iz zajadenih srdaca. Tvoja je kuća, koja se otvara svijetu. Tvoj je dar, koji je još i dobit, dok je sve gubitak, te život, koji teče kroz smrtne izdubine. Tvoje je nebo, a ti si za mene, ti si za sve. (73).

IZ GITANJALI.

U Boga se uzdaš.

Ludače, što tražiš, na vlastitom ramenu da se nosiš! O prosjače, na vlastita što dolaziš prositi vrata! Položi teret sav svoj u njegove ruke, što nositi može sve i nigda natrag ne gledaj žaleći. (13).

Veseli se Bogu.

Pod tvojih ruku besmrtnim pritiskom gubi granice u radosti malo moje srce te neizrecive rađa riječi. Beskonačne darove tvoje primam tek na ovim svojim tako malim rukama. Prolaze stoljeća, a ti izljevao vazda, i vječno ima prostora, da se napunja (5).

Moje srce čezne, da se s pjevom sjedini tvojim, ali uzalud, do glasa ne zna doć. Zboriti htjedoh, no jezik pokoriti pjevu se ne će, tad zavarano kriknuh! U svoje si pjesme beskrajne mreže zapleo srce moje, o učitelju moj! (7).

O ti, živote života mog! Nastojat ću uvijek, čistoće da puno tijelo bude mi moje, jer znam, da je dah tvoj mojim na udima živ. Nastojat ću vazda, neistina daleko da bude od misli, jer znam: istina ti si, u duhu što mi raspaljuje razuma svijetlo. I vječno moja neka bude težnja: objaviti se u svemu, što činim, jer znam, moć da mi tvoja usađuje djelima snagu (8).

Znam, pjev te raduje moj. Znam, tek kao pjevač smijem da pred tebe stupim. Radošću pjevanja omamljen zaboravim tako se, da drugom te zovem, tebe, koji si gospodar moj! (6).

O, usliši mi molbu tu, da blagoslov nikad ne izgubim, spoznat da mi je jedno u igri mnoštva (74). Gdje duh po tebi vođen do sved opsežnijeg dolazi mišljenja i djelovanja; do neba ovog slobode pušti, oče, da mi se probudi zemlja (35).

Bog je svugdje.

Ja ne znam, kakvog iz davnog vremena dolaziš vazda ti bliže, da sa mnom se sastaneš. Ni sunce, ni zvijezde preda mnom te ne mogu sakriti za uvijek. Mnogog sam jutra i večeri mnoge čuo ti korak tvoj i glasnicij tvojih u srce udoše moje i zvaše me tajno. Ja ne znam, zašto baš danas je život uzbihan moj i taknuto srce drhćući titrajem radosti. Sve je, ko vrijeme da dođe, da posao svršim svoj i miriš u vjetru osjećam slab nazočnosti ti slatke (46).

Ti si dolje sa prijestolja svojeg i stade pred kapijom kolibe moje. Majstora mnogo imade u dvorani tvojoj i pjevanja ondje svaki se pjevaju sat. No pjesma novajlije jednostavna i puna hvale dođe do ljubavi tvoje. Mala se pjesmica tuđe puna u velebnu umiješa glazbu svijeta i ti si dolje s nagrade cvijetkom i stade pred kapijom kolibe moje (49). — Jutarnje svijetlo moje prenapunja oko, to je od tebe poruka srcu mom. U niz tvoje se naklanja lice, tvoje gledaju oči dolje u moje i srce mi tvojih se dotiče nogu (59).

Kad mi otvrdne srce te s' isušī, s kišom dođi nada me milosti svoje. Kad prosjačko moje se zavučē srce u zakutku zatvoreno, razbi kapiju, kralju moj, i kraljevskom dođi u sjaju. Dušu kad zasljepi požuda varkom i prahom, o sveti, budni, s munjom dođi i s gromom (39).

Jednom bje dan, kad ne bijah pripravan za te; i kao jedan iz prostog mnoštva ti u srce ude nezamoljen moje, nepoznat mi, kralju moj. Ti vječnosti utisnu pečat u mnogi života mog prolazni čas. Ti prezreo nijesi djetinje igre u prahu, i korak, na igralištu što nadoh ga, isti je, kao i onaj, od zvijezde što odjekuje do zvijezde (43). — Nijeste li čuli mu korak šutnje pun? On dolazi, dolazi i dolazi vječno. U svaki sat u svako doba, u svaki dan i noći svake on dolazi, dolazi i dolazi vječno. Mnogi sam pjevao pjev ugodaju u mnogome duše, no moji tek javljaše zvuci: On dolazi, dolazi i dolazi vječno (45). — Ko jesenjeg krpa sam oblaka, beskorisno nebom što luta. O moje sunce vječito sjajno! Zraka tvoja mogu ne upi vlagu, da svojim sjediniš svijetlom, tako mjesecce brojim i godine, od tebe rastavljen (80).

Priznaje Boga ocem, želi ga vidjeti licem u lice i neprestano ga ljubiti.

Priznajem svojim te Bogom te stojim postrance — kao svoje te ne poznam vlasništvo te se približiti ne ću. Priznajem svojim te ocem i tvojim se klanjam nogama — ja ne hvatam ruku tvoju ko ruku prijatelja. Ja ne stojim ondje, gdje silaziš, da spoznaš me te mi se podaš, da ondje te na srce pritisnem i izaberem za druga. Ti između moje si braće Brat, no na njih se ja ne obazirem, svoju s njima ne dijelim zaslugu, s tobom da mogu dijeliti sve. U radosti i u boli uz ljude ne stojim i tako stojim uz tebe. Izgubiti strepim život svoj i tako u veliku nijesam uronio vodu života (77). — Hoću li dan na dan, gospodaru života mog, licem u lice stajati pred tobom? S rukama sklopljenim, o gospodine svjetova svih, licem u lice hoću li stajati pred tobom? I svršen kad posao bude u svijetu mi tom, o kralju kraljeva, sam i bez riječi licem u lice hoću li stajati pred tobom? (76).

To malo tek ostavi meni, da imenom smijem te zvat, moje Sve. To malo tek ostavi meni, na sve da čutim te strane, i stvari u svakoj do tebe dođem i ljubav ti nudim svoju u svaki čas. To malo tek ostavi meni, da ne zatajim te nikad. To malo tek ostavi meni od okova s kojim me tvoja je svezala volja i jedan života mi ispunjen cilj — to okovi tvoje su ljubavi (34).

To na Tebe je molba moja, gospodaru — pogodi, do korjena pogodi oskudice moje srce. Daj snage mi, lako veselja da podnosim svoja i brige, Daj snage mi, da u službovanju učinim plodonosnom svoju ljubav. Daj snage mi, nad maljušnosti da duh svakidanje dignem svoj. I daj snage mi, snagu da podajem volji si tvojoj u ljubavi (36).

Tebe da trebam i Tebe samo, neka mi srce opetuje vječno. Želje sve, što dane i noći me razdiru, isprazne do dna su sve. Kao noć što tamni u svojoj poriv skriva za svijetlom, tako i iz podsvijesti dubina zajčči krik: »Ja tebe trebam i Tebe samo!« Kao oluja u miru što cilj traži svoj, protiv

mira sa svom kad se je borila moću, tako i u meni buna se protiv ljubavi uzdiže tvoje, pa ipak je krik moj: »Ja Tebe trebam i Tebe samo!« (38).

Zato je radost Tvoja u meni tako puna. Zato dolje side k meni. O ti, nebesa gospode svih, gdje ljubav bi bila Tvoja, mene da nema? Ti uze mene za druga svog imutka. U srcu igraš mom vječno naslade svoje igru. U mom se vječno životu volja ostvaruje tvoja. I zato se prekri, o kralju kraljeva, krasotom Ti, da mi zadobi srce. I zato Tvoja se ljubav gubi u ljubavi onog, što ljubi, u potpunom tako se pokazuješ dvojice združenju (56).

Stadoše kola, gdje stajah ja. Na me Tvoj pade pogled, Ti side sa smiješkom. Očutih, sreća napokon da dođe života mog. Tad najednom ispruži desnicu svoju i prozbori: »Što imaš ti da mi podadeš?« O kakva bje to kraljevska šala, otvoriti ruku i prositi u prosjaka! Zbunjten bje, neodlučan stajah i svoje iz torbice uzeh oklijevajući najmanje zrnice i dadoh ga Tebi. No kako li začuđenje bje golemo moje, dana na svršetku na tlu kad ispraznih torbu, da na poslijetku nađem od zlata zrnice između gomile. I plakah gorko i želih, da srce sam imao moje Ti podati (50).

Noć dođe tamna. Danj bje posao svršen naš. Posljednji, mišljasm, noćni da je došao gost i kapije se zatvoriše sela. Neki tek vikaše: »Kralj ima da dođe«. No mi se smijasm zborēći: »Ne može biti!« Pričinam nam se, na vrata da zakuca nešto, mi ali kazasm: »Vjetar je samo«. Ugasi smo svjetiljke, na počinak legosmo mi. Neki tek vikaše: »Glasnik je to!« No mi se smijasm zborēći: »Vjetar je tek!« Tad prode zvuk kroz duboku noć. Nama se sananim učini, ko da je grom. Strese se zemlja, uzdrmaše zidovi i u snu naš smetoše. Neki tek vikaše: »Zvuk od kotača bje to«. Mi ali mrmlijasm sančno: »Mora da j' oblaka grmljava!« Noć bje još tamna, tad trublja zaori. Poviče glas: »Probudite se, oklijevati nemojte!« Na grudi stisnasm ruke, u strahu se stresosmo. Neki tek vikaše: »Kraljevski gledajte stjeg!« Mi skočism na noge, krikosmo: »Vremena nema oklijevanju sad!« I dođe kralj — no svijetla gdje su i vijenci gdje? Pripravljeno kako li mu je prijestolje? O sramoto, sramoto duboka! Dvorana gdje je, gdje nakit? I poviče jedan: »Tašti ovo je krik! Praznim ga pozdravite rukama, u gole povedite svoje ga komore!« Otvorite kapiju, u školjke pušite! Dubokoj u noći je došao kralj mračnih do naših kuća. U nebo riče grom, tama od munja se strese. Izčičkan izens čilim, u dvorištu ti ga razastrī. S olujom je najednom došao kralj u noći bogatoj strahom (81).

Što nalazim? Kakav to znak ti ostavi ljubavi? Nije to cvijet, tamjan nije ni posuda nikakva s mirisnom vodom. Moćni Tvoj je to mač, sjajan ko plamen, težak ko buzdovan gromni. Ja sjedim i o čudu razmišljam, što znači taj od Tebe dar? Mjesta ne nalazim, gdje da ga čuvam. Stidim se nosit ga svojoj u slabosti, ta on me ranjava, kad na grud ga pritisnem. No u srcu čast ću tereta nositi bolnog, tog od Tebe dara. Nikakav odsad da u meni svjetski ne bude strah i Ti neka pobijediš mojim u borbama svim (52).

Darovi Tvoji oskudicu ispunjaju svu nama smrtnima i neumanjeni k Tebi dolaze natrag. Služba Tvoja ne čini svijet ubogim (75).

Želi biti jedno s Bogom.

Kakvo li božanstvo htjede, moj Bože, imati piće iz prepune čaše života mog? Pjesniče, zar ti je slast, moje kroz oči vidjeti stvorenje te stajat na kapiji mojih ušiju i šuteći vlastite svoje vječne slušati skladbe? Svijet Tvoj riječi u moju plete čud, no Tvoja tek radost dodaje glazbu. Ti sam sebe podaješ meni u ljubavi i sasvim tad u meni svoju čutiš vlastitu slast (65).

U dvorani kraj ponora bez tla, glazba gdje diže se bezvučnih struna, primit ću harfu života svog. Na vječnosti ću joj udesiti zvuk, i posljedni izjecaja kad bude glas, ušutjelu hoću harfu položiti svoju do nogu onog, što šuti vječno (100).

Sve je isprazno. Bog je cilj.

Znam, da doći će dan, pogled kada mi moj izgubio bude svijet taj, život se oprostio šuteći, zavjesa preko očiju posljednja pala. Zvijezde bditi će noću, jutro ko jednoć se buditi, sati se dizati, kao što valj se dižu u radosti i u boli. Na cilj kad satova mislim svojih, razbija granica tada se sati, pri smrtnom vidim tad svijetlu svijet s ispraznim bogatstvom svojim (92).

Jednom u pozdravu Tebi, Božanstvo moje, čutilima puštam razviti svojim se svim i ustresti svijet Tvojim pod nogama. Srpanjski kano oblak s teretom sile neprolivenc visi duboko, pusti duh da se moj k Tvojem naklanja pragu jednom u pozdravu Tebi. Pjesmice pusti da sve i mnoge melodije moje skupe u struju se jednu, što k moru će strujati šutnje jednom u pozdravu Tebi. Kao što ždralova jato, domu što vraća se svomu, dan i noć gorska leti u gnijezda, pusti čitav da polazim život svoj putem, vječni u Tvoj što vodi dom jednom u pozdravu Tebi (103).

Kako su Focija proglasili svecem?

(Svršetak).

3. Dokazi protiv Focijeve svetosti.

Ne osvrćimo se na mladost ili kasniji život Focijev prije nego je postao patrijarhom. Mogao je koješta imati i sve to kasnije popraviti. Ogledajmo njegovu glavnu biljegu i nastup kao patrijarhe, jer iza zadnjeg svrgnuća do smrti ne znamo ništa.

Oholost je Focijeva slaba strana. Ta izbija na javu u svim njegovim spisima, i ako često upotrebljuje izraze najveće skromnosti. To ne niječu ni njegovi najbolji biografi. Niketa David je opisao život patrijarhe sv. Ignacija. Bio je iz Paflagonije i živio je nešto iza Igna-